

O D L U K EA/ Odluke domaćih sudova i drugih organa

V I Š I P R I V R E D N I S U D N R H R V A T S K E
 Drugostepena presuda od 24. II. 1960.

Vijeće: Gabro Badovinac, dr. Dušan Arneri, prof. dr. Vladislav Brajković

Krhka roba - Ulaganje dužne pažnje sa strane broдача

.. Nesporno je među strankama, da je broдар preuzeo na prijevoz 7.500 komada erijepa; da je za ukreani teret izdao kreatorju čistu teretnicu; da je prilikom prispjeća predao primaocu svega 6.888 kom. erijepa; da je ostatak od 612 komada erijepa bio oštećen i neuporabiv.

Tužitelj traži, da mu tuženik uime naknade štete plati 17.748 dinara, tj. za svaki komad neisporučenog erijepa 29 dinara. Tuženi se usprotivio zahtjevu i ustvrdio, da je robu pravilno složio u brod, o njoj vodio brigu pažnjom urednog broдача, a šteta da je nastala zbog prirode robe, tj. zbog krhkosti erijepa. Pozvao se na uvjete teretnice, da za tako nastalu štetu ne odgovara.

Prvostepeni sud obvezao je tuženika i udovoljio zahtjevu tužbe.

Drugostepeni sud, povodom žalbe tuženika, ukinio je prvostepenu presudu.

Iz obrazloženja:

Točno je, da erijep ima izvjesnu čvrstoću, ali upravo intenzitet te čvrstoće je predmet spora. Bilo je potrebno posebno utvrditi, ako sud o tome nema stručnog znanja, putem vještaka, da li je erijep, napose vodeći računa o vrsti i kakvoći spornog erijepa, materijal takvog kvaliteta, da se prilikom prijevoza morem, uslijed svojih prirodnih svojstava, može polomiti, uz pretpostavku, da je bio uredno složen na brodu.

Prvostepeni sud, s obzirom na zauzeto stanovište, da broдар odgovara po čistoj teretnici za gubitak, nije utvrdjivao, da li je tuženi broдар uredno, kako to nalažu pravila slaganja te vrste robe, složio teret u brod, da bi se spriječila ili eventualno umanjila opasnost loma, komu je odnosna roba, s obzirom na svoju vrstu i prirodu, inače izložena.

Ako se brodar poživava na klauzulu teretnice o neodgovornosti za lom, a ta je klauzula dozvoljena, treba da dokaže, da je prilikom slaganja tereta na brod, a i kasnije tokom prijevoza, primijenio dužnu pažnju savjesnog broдача, da bi time potvrdio pretpostavku, da je šteta nastala uslijed svojstava robe.

Pravilno uzima prvostepeni sud, da je do oštećenja tereta, s obzirom na izdanu čistu teretnicu i komisijski zapisnik o oštećenju robe, koji je sastavljen nakon prispjeća broда na odredište, došlo za vrijeme prijevoza, a nakon ukrcaja. Međutim, iako brodar, u smislu pravnih pravila pomorskog prava, odgovara za oštećenje ili gubitak robe preuzete na prijevoz, ima se uzeti, da je ta odgovornost isključena, ako brodar dokaže, da je do oštećenja tereta došlo uslijed prirodnih svojstava samog tereta, u ovom slučaju crijepa, pa je stoga potrebno, da se to pitanje prethodno utvrdi. Naime, klauzula teretnice, da brodar ne odgovara za štetu nastalu time, što se krhki predmeti razbiju, dozvoljena je, ali ona ne oslobadja broдача samim tim od odgovornosti, nego ona ublažuje pretpostavku o krivnji broдача utoliko, što se teret dokaza prebacuje na krcatelja, odnosno na primaoca. U takvom slučaju, ako brodar dokaže ili učini vjerojatnim, da je šteta nastala kao posljedica prirodnih svojstava robe (krhkosti), bit će primalac dužan da dokaže, da je šteta nastala krivnjom broдача ili lica, kojima se on u svom poslovanju služio.

Ako se dakle utvrdi, da je sporni crijep doista krhka i lomna roba, koja se lomi u toku prijevoza morem, bit će potrebno utvrditi, koliki je uobičajeni lom takve robe prilikom pomorskog prijevoza brodom iste vrste, kojim se odnosna roba prevozila, dakako uz pretpostavku, da je crijep bio ne samo pravilno slagan, nego da su i prilikom ukrcaja i slaganja robe u brod bile poduzete i potrebne mjere eventualno uobičajenog pakovanja. Bit će potrebno da sud utvrdi, da li je uobičajeno u pomorskom transportu te vrste ovakvu vrstu robe posebno pakovati, tj. da li je uobičajeno, da se radi zaštite crijepa prilikom slaganja u brod upotrebljava slama ili sličan materijal, koji zaštićuje takvu robu od oštećenja ili loma.

Ako sud utvrdi, da je i to uobičajeno, tada će prilikom ovjene postotka nastalog loma posebno ocijeniti pitanje, tko je bio dužan prilikom otpreme takve robe dati potrebnu ambalažu, pa će prema tome i pitanje oštećenja, ako nije bilo primijenjeno uobičajeno pakovanje, ocijeniti, imajući pred očima odredbe Općih uzanca za promet robom br.242. Nasuprot

tome, ako utvrdi, da takva zaštita robe u toj vrsti prijevoza nije uobičajena, sud će putem vještaka ili na drugi način utvrditi, koliki je dozvoljeni lom odnosne robe u toj vrsti prijevoza.

Što se tiče visine štete, prvostepeni će sud, prilikom odlučivanja o visini štete, voditi računa o tome, da prema pravnim pravilima pomorskog prava brodar naknadjuje samo stvarnu štetu, a ne i izmaklu dobit. Ako se dakle ne bi mogla utvrditi prometna vrijednost crijepa u luci odredišta na dan, kad je tamo brod stigao, tada će se kao osnov za utvrđivanje visine štete uzeti nabavna cijena povećana za troškove prijevoza.

G.B.

Bilješka.— Sud je u gornjoj presudi zauzeo stanovište o dva načelna pitanja: prvo pravni značaj klauzule, kojom brodar otklanja svoju odgovornost za štetu uslijed loma krhke robe; i drugo, brodarevu obvezu ulaganja dužne pažnje, da bi se takva roba čuvala od loma. Nakon stupanja na snagu Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova, prvo pitanje nije više aktuelno, jer brodar — prema pozitivnom propisu — ima istu pravnu situaciju, koju je sud iskonstruirao u gornjoj presudi na temelju odnosne klauzule (vidi čl.54 cit.zakona). Danas su dakle te klauzule nepotrebne, pa i ako se stave, nemaju nikakav posebni pravni značaj. Drugo pitanje je praktički vrlo aktuelno i važno. Ipak je bilo interesantno donijeti gornju presudu i u dijelu, koji se odnosi na navedenu klauzulu, da bi se pokazalo, kakva stanovišta sudovi mogu zauzimati u tumačenju ovakvih i sličnih klauzula, a u slučajevima kada pozitivni propis nema odgovarajućeg rješenja. Ista ili slična stanovišta mogu, u nedostatku pozitivnog propisa, zauzeti i strani sudovi odnosno arbitraže, i u odnosima, u kojima se kao zainteresiranici javljaju naši privredni faktori.

B.J.